

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра соціології та соціальної роботи**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Декан факультету суспільних наук

Остапець Ю.О.

_____ 2021 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЛОГІКА

Рівень вищої освіти	перший (бакалаврський)
Галузь знань	05 Соціальні та поведінкові науки
Спеціальність	054 Соціологія
Освітня програма	Соціологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	українська

Ужгород – 2021

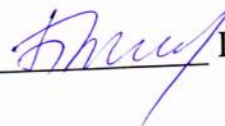
Робоча програма з навчальної дисципліни «**Логіка**» для здобувачів вищої освіти галузі знань **05 Соціальні та поведінкові науки** спеціальності **054 Соціологія** освітньої програми «**Соціологія**».

Розробник: Левкулич Василь Васильович, доцент, кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри **філософії**
протокол № 11 від «29» червня 2021 р.

Завідувач кафедри Левкулич В.В.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук**
протокол № 8 від «01» липня 2021 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма	Заочна форма
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1	1
Кількість модулів – 1	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2 самостійної роботи студента – 3	2	1
	Лекції:	
	18	8
	Практичні (семінарські):	
	12	
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	60	157

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета навчальної дисципліни «Логіка» – ознайомлення із особливостями логіки як науки та як здатності людини відображати навколишній світ за допомогою мислення, а також можливості генерування послідовних несуперечливих, обґрунтованих міркувань. Завданням курсу є оволодіння студентами теоретичними знаннями та практичними вміннями в царині логіки, сформувати у студентів культуру мислення, тобто мислити чітко, ясно, послідовно, несуперечливо, допомогти студентам оволодіти певною сукупністю знань про засоби інтелектуальної діяльності, її форми і закони для застосування цих знань на практиці, навчити правильно поділяти, класифікувати, визначати поняття, знаходити помилки у здійсненні зазначених операцій іншими людьми, допомогти майбутнім фахівцям витлумачувати різноманітні професійні тексти, знаходити в них протиріччя не припускати логічних помилок під час складання офіційних документів, навчити правильно будувати доведення, спростовування, проводити аналогії, висувати гіпотези, навчити конструювати коректну аргументацію, розпізнавати логічні прийоми маніпулювання співрозмовником і протистояти їм.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01. Здатність застосовувати знання в практичних ситуаціях.

ЗК04. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК06. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК08. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК10. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Фахові компетентності (СК):

СК01. Здатність оперувати базовим категоріально-понятійним апаратом соціології.

СК02. Здатність до опанування та використання основних класичних та сучасних соціологічних теорій.

СК06. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК15. Здатність прогнозувати та вирішувати конфліктні ситуації на різних рівнях суспільних відносин.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни є опанування таких навчальних дисциплін освітньо-професійної програми:

ОК5 Основи психологічних знань в соціології

ОК26 Вступ до спеціальності

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Соціологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Використовувати понятійний апарат соціології в освітній, дослідницькій та інших сферах професійної діяльності.	РН01
Застосовувати положення соціологічних теорій та концепцій до дослідження соціальних змін в Україні та світі.	РН03
Пояснювати закономірності та особливості розвитку і функціонування соціальних явищ у контексті професійних задач.	РН04
Обґрунтовувати власну позицію, робити та аргументувати самостійні висновки за результатами досліджень і аналізу професійної літератури.	РН08
Розуміти наукові принципи, що лежать в основі соціальної діяльності, ідентифікувати, формулювати і розв'язувати завдання зі спеціальності, інтегрувати теоретичні знання та практичний досвід.	РН13
Застосовувати ефективні методи, процедури та технології соціологічних досліджень шляхом забезпечення внутрішньої упорядкованості та погодженості окремих елементів наукового пошуку.	РН14
Проводити пошук ефективних засобів використання соціальних механізмів регулювання соціальних, політичних, економічних, освітніх, етнокультурних процесів методом проведення соціологічних досліджень.	РН19
Виявляти та аналізувати нові чинники соціальної нерівності в Україні та світі, визначати можливі шляхи подолання нерівного доступу різних суспільних груп до тих чи інших соціальних ресурсів.	РН21

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті після опанування навчальної дисципліни «Логіка»:

Очікувані результати навчання з дисципліни	Шифр ПРН
– знати: мету, завдання та зміст логіки; основні логічні закони; теоретичне та практичне значення логіки; значення логіки в юридичному процесі; поняття та структуру логічного доведення.	RH01 RH03 RH04 RH08
– вміти: використовувати логічні прийоми аналізу мови для побудови висновків; аналізувати міркування опонентів; вести полеміку спростовуючи софістику; формувати позитивні правильні судження у опонентів; давати характеристику умовиводам; вести ділову бесіду.	RH13 RH14 RH19 RH21

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є: залік; презентація результатів виконаної індивідуальної /групової роботи студента.

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форма поточного контролю: доповідь на практичних заняттях

Форма модульного контролю: контрольна робота

Форма підсумкового семестрового контролю: залік

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (модуль 1)

Поточне оцінювання та самостійна робота								Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	50	100
6	6	6	6	6	6	6	8		

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1	
	Кількість	Максимальна кількість балів
Практичні заняття, доповідь з презентацією	6	30
Ситуаційні задачі	2	20
Модульна контрольна робота	1	50
Разом		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Модульна контрольна робота складається з тестових завдань та ситуаційної задачі.

Тестові завдання покликані оцінити знання з тематичної проблематики модулю, яка надавалася на лекціях і обговорювалася на практичних заняттях. Залежно від орієнтування у тематичному матеріалі по тестах, дане завдання модульної контрольної роботи максимально може бути оцінене у 10 балів.

Ситуаційна задача – ця частина завдань модульної контрольної роботи максимально може бути оцінена у 40 балів (2 задачі).

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Відповідно до «Положення про порядок та методику проведення семестрових (курсових) екзаменів і заліків в Ужгородському національному університеті» (затверджено Наказом Ректора ДВНЗ «УжНУ» № 698/01-17 від 08.05.2015 р.), знання студентів оцінюється як з теоретичної, так і з практичної підготовки за такими критеріями:

оцінку «відмінно» (90-100 балів, А) – заслуговує студент, який:

- всебічно і глибоко володіє навчально-програмовим матеріалом;
- вміє самостійно виконувати завдання, передбачені програмою, використовує набуті знання і вміння у нестандартних ситуаціях;
- засвоїв основну і ознайомлений з додатковою літературою, яка рекомендована програмою;
- засвоїв взаємозв'язок основних понять дисципліни та усвідомлює їх значення для професії, яку він набуває;
- вільно висловлює власні думки, самостійно оцінює різноманітні життєві явища і факти, виявляючи особистісну позицію;
- самостійно визначає окремі цілі власної навчальної діяльності, виявив творчі здібності і використовує їх при вивченні навчально-програмового матеріалу, проявив нахил до наукової роботи.

оцінку «добре» (82-89 балів, В) – заслуговує студент, який:

- повністю опанував і вільно (самостійно) володіє навчально-програмовим матеріалом, в тому числі застосовує його на практиці, має системні знання в достатньому обсязі відповідно до навчально-програмового матеріалу, аргументовано використовує їх у різних ситуаціях;
- має здатність до самостійного пошуку інформації, а також до аналізу, постановки і розв'язування проблем професійного спрямування;
- під час відповіді допустив деякі неточності, які самостійно виправив, добирає переконливі аргументи на підтвердження вивченого матеріалу;

оцінку «добре» (74-81 бал, С) – заслуговує студент, який:

- в цілому навчальну програму засвоїв, але відповідає з певним помилками;
- вміє порівнювати, узагальнювати, систематизувати інформацію під керівництвом викладача, в цілому самостійно застосовувати на практиці, контролювати власну діяльність;
- опанував навчально-програмовий матеріал, успішно виконав завдання за програмою, засвоїв основну літературу, яка рекомендована програмою;

оцінку «задовільно» (64-73 бали, D) – заслуговує студент, який:

- знає основний навчально-програмовий матеріал в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії;
- виконує завдання непогано, але зі значною кількістю помилок;
- ознайомлений з основною літературою, яка рекомендована програмою;
- допускає помилки при виконанні завдань, але під керівництвом викладача знаходить шляхи їх усунення.

оцінку «задовільно» (60-63 бали, E) – заслуговує студент, який:

- володіє основним навчально-програмовим матеріалом в обсязі, необхідному для подальшого навчання і використання його у майбутній професії, а виконання завдань задовольняє мінімальні критерії. Знання мають репродуктивний характер.

оцінка «незадовільно» (35-59 балів, FX) – виставляється студенту, який:

– виявив суттєві прогалини в знаннях основного програмового матеріалу, допустив принципові помилки у виконанні передбачених програмою завдань.

оцінка «незадовільно» (35 балів, F) – виставляється студенту, який:

- володіє навчальним матеріалом тільки на рівні елементарного розпізнавання і відтворення окремих фактів або не володіє зовсім;

- допускає грубі помилки при виконанні завдань, передбачених програмою;

- не може продовжувати навчання і не готовий до професійної діяльності після закінчення університету без повторного вивчення даної дисципліни.

При виставленні оцінки враховуються результати навчальної роботи студента протягом семестру.

Таблиця відповідності оцінок за різними шкалами

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов’язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов’язковим повторним вивченням дисципліни

6. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Тема 1. Предмет та значення логіки. Поняття про форму мислення. Походження терміну логіка від давньогрецького слова «логос» (logos) у значенні з поняттями «мислення» і «мова». Вживання поняття «логіка» в різноманітних значеннях: «логіка речей», «логіка подій», «логіка мислення» тощо. Зв'язок логіки із такими науками як фізіологія вищої нервової діяльності, психологія, філософія. Завдання та об'єкт логіки. Поняття «культура мислення» як відображення усвідомленого ставлення до процесу міркування. Історичний характер логіки як науки. Міркування та його структура. Абстрактне мислення і

його характерні особливості. Поняття про форму мислення. Форми абстрактного мислення: поняття, судження, умовивід. Логічні форми як види мисленнєвих структур. Поняття суб'єкта та предиката, як основних елементів простого міркування. Правильні та неправильні міркування. Поняття про логічну помилку. Значення логіки для співробітників КВС.

Тема 2. Логічні закони мислення. Загальна характеристика основних законів логіки: закону тотожності, закон суперечності (несуперечності), закон виключеного третього, закон достатньої підстави. Закон тотожності: Направленість закону проти нечітких, неясних, розпливчастих думок, двозначності, багатозначності. Схема закону: « $A \in A$ », («Якщо A , то A »). Використання синонімів та омонімів. Поняття софістики. Закон суперечності (несуперечності): Схема закону: «Хибно, що A і не A одночасно істинні». Суперечні судження та міркування. Виявлення суперечностей. Закон виключеного третього: Схема закону: «Або A , або не A ». Закон достатньої підстави: Схема закону: « A існує тому, що є B ». невизначені та розпливчасті думки. Значення законів для роботи в кримінально-виконавчій системі. Логічні закони в юридичній сфері, в формі правових норм.

Тема 3. Поняття як форма мислення. Визначення поняття. Характеристика предмета думки, відображуваного в понятті. Особливості поняття як своєрідної форми мислення за загальними і специфічними ознаками. Мовні засоби виразу поняття. Денотація і смисл слова. Зміст поняття. Загальне ім'я як предикат і ознака. Структура ознаки: прості предикати; суттєві ознаки; несуттєві ознаки; похідні; родові ознаки; видові ознаки. Обсяг поняття. Види понять: за кількістю елементів обсягу (пусті і непусті); за характером елементів обсягу (збірні і незбірні); за типом елементів обсягу (конкретні і абстрактні); за характером ознак, що складають зміст поняття (позитивні та негативні, співвідносні і безвідносні). Логічні відношення між поняттями: порівнювальні; не порівнювальні; сумісні; тотожні; несумісні (суперечні, протилежні, супідрядні). Логічні операції над поняттями: а) обмеження й узагальнення понять; б) операції над обсягами понять як множинами (доповненнями, перетинами, об'єднаннями); в) поділ поняття та правила поділу (ділене поняття, члени поділу, підстава поділу); г) визначення поняття та правила визначення. Види дефініцій: реальна (генетична, операційна) і номінальна (синтаксичні і семантичні). Семантичні визначення: аналітичні; синтетичні; тавтологічні. Застосування логічних операцій над поняттями в юридичній практиці.

Тема 4. Загальна характеристика судження. Судження і речення. Види суджень: прості, складні. атрибутивні судження: одиничні, загальні, часткові атрибутивні судження. відношення між атрибутивними судженнями: порівнювальними (сумісні і несумісні судження) і не порівнювальними судженнями. Сумісні: відношення підпорядкування; відношення протилежності (субконтрарності). Несумісні: відношення протилежності (контрарності); відношення суперечності. Судження з відношеннями: стверджувальними і заперечувальними. Судження категоричні і некатегоричні. Категоричні: атрибутивні судження; судження з відношеннями; судження існування. Некатегоричні: модальні судження; умовні судження; розділові

судження. Запитання: логічно коректні; логічно некоректні; тривіально некоректні; нетривіально некоректні. Відповіді на запитання: правильні, слабкі, неправильні. Види складних суджень: з'єднувальні, роз'єднувальні, умовні, еквівалентні. Відношення між складними судженнями.

Тема 5. Умовивід як форма мислення. Структура умовиводу. Поняття «засновку» та «висновку». Засновки: безпосередні і опосередковані. Висновки логіки висловлювань: а) типологія правил висновку; б) обґрунтування правил висновку; в) метод аналітичних таблиць; г) умовиводи логіки висловлювань у традиційній логіці (умовнокатегоричні, чисто умовні, розділово-категоричні, умовно-розділові). Дилеми: конструктивні, деструктивні, прості, складні. Висновки із категоричних висловлювань: а) безпосередні умовиводи (обернення, перетворення, протиставляння предикату, умовиводи за «логічним квадратом»); б) простий категоричний силізм (загальні правила категоричного силізму); в) силістика як метод аналітичних таблиць. Недедуктивні умовиводи: індуктивні умовиводи: повна індукція і неповна індукція: популярна індукція та наукова індукція, або методи знаходження причинних зв'язків.

Тема 6. Міркування за аналогією. Логічна природа та роль гіпотези. Поняття аналогії. Аналогія як традиційний умовивід. Ймовірний характер аналогії. Види аналогій: аналогії властивостей, аналогії відношень, б проста, строга, нестрога. Гіпотеза як форма мислення. Види гіпотез: загальна, часткова, одинична, описова, пояснююча. Формулювання гіпотези. Перевірка гіпотези. Доведення істинності гіпотези.

Тема 7. Доведення та спростування. Поняття аргументації. Визначення доведення як логічної процедури. Характеристика структури доведення. Основні форми демонстрації. Визначення прямого доведення. Основа поділу доведень на прямі та непрямі. Поняття аналогічного доведення. Хід побудови апагогічного доведення. Характеристика спростування як логічної процедури. Визначення видів спростування. Способи спростування тези, аргументів і демонстрації. Правила і помилки стосовно тези. Правила стосовно аргументів. Помилки, які виникають при порушенні правил стосовно аргументів. Характеристика правил стосовно демонстрації. Значення застосування правил аргументації в практиці співробітників УВП.

Тема 8. Суперечка, її види та форми. Ділова бесіда: комунікативні функції та логічні засоби їх реалізації. Поняття суперечки. Учасники суперечки: пропонент, і опонент. Види суперечок: суперечка заради істини; суперечка заради переконання; суперечка заради перемоги; суперечка заради самої суперечки. Види суперечок залежно від форми проведення суперечок та засобів: дискусія, полеміка, диспут, дебати. Коректні та некоректні засоби ведення суперечки. Поради полемісту. Ділова бесіда її основні функції. Принципи реалізації ділової бесіди. Основні правила проведення бесіди.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: денна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема 1. Предмет та значення логіки	11	2	0			9
Тема 2. Логічні закони мислення	11	2	0			9
Тема 3. Поняття як форма мислення	11	2	2			7
Тема 4. Загальна характеристика судження	11	2	2			7
Тема 5. Умовивід як форма мислення	11	2	2			7
Тема 6. Міркування за аналогією	11	2	2			7
Тема 7. Доведення та спростування	11	2	2			7
Тема 8. Суперечка, її види та форми	11	2	2			7
Модульна контрольна робота	2	2	0			0
Разом	90	18	12			60

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Форма навчання: заочна					
	Усього	У тому числі				
		лекції	практичні	лабораторні	індивідуальна робота	самостійна робота
Тема 1. Предмет та значення логіки	20	2	0			18
Тема 2. Логічні закони мислення	20	2	0			18
Тема 3. Поняття як форма мислення	20	2	0			18
Тема 4. Загальна характеристика судження	20	2	0			18
Тема 5. Умовивід як форма мислення	20	0	0			20
Тема 6. Міркування за аналогією	20	0	0			20
Тема 7. Доведення та спростування	20	0	0			20
Тема 8. Суперечка, її види та форми	23	0	0			23
Модульна контрольна робота	2	0	0			2
Разом	165	8	0			157

6.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Предмет та значення логіки	0	0
2.	Логічні закони мислення	0	0
3.	Поняття як форма мислення	2	0
4.	Загальна характеристика судження	2	0
5.	Умовивід як форма мислення	2	0
6.	Міркування за аналогією	2	0
7.	Доведення та спростування	2	0
8.	Суперечка, її види та форми	2	0
	Разом	12	0

6.4. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Предмет та значення логіки	9	18
2.	Логічні закони мислення	9	18
3.	Поняття як форма мислення	7	18
4.	Загальна характеристика судження	7	18
5.	Умовивід як форма мислення	7	20
6.	Міркування за аналогією	7	20
7.	Доведення та спростування	7	20
8.	Суперечка, її види та форми	7	23
	Модульна контрольна робота	0	2
	Разом	60	157

7. ІНСТРУМЕНТИ, ОБЛАДНАННЯ, ПРОГРАМНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ, ВИКОРИСТАННЯ ЯКИХ ПЕРЕДБАЧАЄ НАВЧАЛЬНА ДИСЦИПЛІНА

В умовах використання формату онлайн-навчання (дистанційного навчання) із застосуванням мережі Google Meet названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних, практичних (семінарських) та лабораторних занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту (заліку) здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-

календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

8. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Основна література

1. Бандурка О.М., Тягло О.В. Курс логіки: підручник. Київ: Літера ЛТД, 2002. 160 с.
2. Бліхар В.С., Левкулич В.В., Олексюк М.М., Шандра Б.Б., Свищо В.Ю., Матвієнко О.І. Логіка для юристів: підручник. Вид. 2-ге, перероб. та доп. Ужгород: Вид-во УжНУ «Говерла», 2022. 316 с.
3. Жеребкін В.Є. Логіка: підручник. Київ: Знання, 2011. 262 с.
4. Конверський А. Є. Логіка. Київ: Четверта хвиля, 2008. 272 с.
5. Тофтул М.Г. Логіка: підручник. Київ: Академія, 2008. 400 с.
6. Хоменко І.В. Логіка для юристів: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2004. 224 с.
7. Хоменко І.В. Логіка: підручник для вищих навчальних закладів. Київ: Арбіс, 2004. 256 с.

Допоміжна література

1. Арутюнов В.Х., Кирик Д.П., Мішин В.М. Логіка: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисципліни. Київ: КНЕУ, 2002. 127 с.
2. Богдановський І. В. Логіка: опорний конспект лекцій. Київ: МАУП, 2004. 168 с.
3. Сластенко Є.Ф., Ягодзінський С.М. Логіка: навчальний посібник. Київ: НАУ, 2005. 192 с.